

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties (BZK)
Dhr. H.M. de Jonge
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Datum
29 februari 2024
Kenmerk
TRE/U202400110
Telefoon
070 373 83 93
Bijlage(n)

Consultatiereactie afwegingskader nieuwe
burgemeestersbevoegdheden

Geachte heer De Jonge,

Vanuit uw ministerie is ons gevraagd om te reageren op het afwegingskader voor nieuwe burgemeestersbevoegdheden. Zoals alom wordt erkend, zijn de taken en verantwoordelijkheden van de burgemeester steeds omvangrijker geworden. Een manier om vanuit de rijksoverheid bewuster en zorgvuldiger voor nieuwe taken van de burgemeester te kiezen, juichen wij daarom van harte toe. We zijn onder de indruk van het afwegingskader en geven u nog een aantal aandachtspunten mee.

Uitgangspunt en motiveringsplicht benoemen

Bij elke invalshoek zijn belangen en aandachtspunten geformuleerd. Dit heeft als risico dat het afwegingskader iets te vrijblijvend wordt. We zijn bevreesd dat de rijksoverheid hiermee naar het voor haar gewenste doel kan blijven redeneren. Van een werkelijke selectie in nieuwe taken van de burgemeester is dan geen sprake. Er is echt perspectief nodig op een takenpakket dat hanteerbaar voor de burgemeester blijft. Daarom zien we veel meerwaarde in een uitgangspunt voor iedere invalshoek en de plicht om afwijkingen hiervan te motiveren, zoals die ook in de oorspronkelijke handreiking van Jon Schilder en Jan van de Grinten staan.

Aandacht voor verhouding tot gemeenteraad en college

Nieuwe taken en bevoegdheden voor de burgemeester hebben ook invloed op de positie van de gemeenteraad en het college. In het afwegingskader is hier terecht expliciet aandacht voor. Vanuit het oogpunt van democratische legitimatie is het inderdaad belangrijk dat eerst een getrapte bevoegdheid via de raad wordt overwogen. Bovendien is primair sprake van collegiaal bestuur. In dat opzicht moet duidelijk zijn waarom het bij uitzondering noodzakelijk is dat de burgemeester in

plaats van het college een taak of bevoegdheid krijgt. Het afwegingskader kan hiermee ook bijdragen aan een betere lokale afweging om (getrapte) bevoegdheden op te nemen in een verordening. De bevoegdheidsverdeling is in ieder geval belangrijk bij de beoogde modernisering van het staatsnood- en crisisrecht.

Keuze tussen strafrecht en bestuursrecht cruciaal

Hoewel alle invalshoeken in het afwegingskader van belang zijn, is de keuze tussen strafrecht en bestuursrecht volgens ons cruciaal. De burgemeester heeft veel wettelijke taken. Die zijn voor een groot deel op het terrein van openbare orde en veiligheid. Daar is de behoefte aan bewustere keuzes ook het grootst. We vinden het bestuursrecht hier alleen mogelijk zinvol als ketenpartners ook bereid zijn tot een actieve inzet van het strafrecht en niet hun eigen capaciteitstekorten afwentelen. Voor handhaving van de openbare orde moet bovendien voldoende politiecapaciteit beschikbaar zijn.

Bij de keuze tussen het bestuursrecht of het strafrecht moeten de aard en ernst van de gedragingen betrokken worden. Als de bevoegdheden van de burgemeester teveel gaan lijken op strafrechtelijke handhaving, zou er ongewenste rolverving ten opzichte van politie en justitie kunnen ontstaan. De nadruk moet volgens ons liggen op goede samenwerking tussen de burgemeester, de politie en het openbaar ministerie, waarbij de bevoegdheden van alle instanties optimaal worden benut. Op die manier kan de burgemeester de verwachtingen in de praktijk waar maken. Dit zien we graag benoemd in het afwegingskader.

Rekening houden met verschillen tussen gemeenten

In de ondersteuning van burgemeesters bestaan er zowel ten aanzien van de expertise als de capaciteit grote verschillen tussen gemeenten. Een burgemeester van een grote(re) gemeente heeft veel meer medewerkers dan een burgemeester van een kleine(re) gemeente beschikbaar. We vinden het belangrijk dat de rijksoverheid hier bij de implementatie van een nieuwe taak of bevoegdheid genoeg rekening mee houdt en gemeenten hierin faciliteert.

Goede ondersteuning en informatiepositie vereist

We onderschrijven het belang van een goede ondersteuning vanuit het Rijk in financiële, personele en instrumentele zin om taken en bevoegdheden echt te kunnen uitvoeren. In dit opzicht verwachten we nog steeds veel van de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden om taken voor alle gemeenten in balans te houden en met voldoende middelen tot hun recht te laten komen. Onder uitvoerbaarheid valt ook een goede informatiepositie. Die hoeft niet bij voorbaat te worden verzekerd door uitgebreidere bevoegdheden. Veel winst valt volgens ons te behalen met betere kennis van ketenpartners over hoe zij gegevens mogen verwerken en delen.

Aandacht voor implementatie nodig

U geeft aan dat het afwegingskader in 2024 wordt geïmplementeerd in de beleids- en wetgevingsprocessen van de rijksoverheid en tot die tijd al zal worden gebruikt bij de toekenning van nieuwe taken en bevoegdheden van de burgemeester. Hier zullen wij zelf scherp op zijn. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zien we binnen het kabinet als belangrijke hoeder van de Gemeentewet en de positie van de burgemeester. Graag krijgen we nog wat meer duidelijkheid over hoe dit afwegingskader aandacht binnen de hele rijksoverheid krijgt.

Tot slot wil ik benadrukken dat de voorbereiding op dit afwegingskader in goed overleg plaats heeft gevonden. Hier heb ik veel waardering voor.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr L.K. Geluk
Algemeen directeur